

Υπόμνημα της ΚΙΣΑ

Ο περί Σωματείων και Ιδρυμάτων και για Άλλα Συναφή Θέματα Νόμος του 2017 (104(I)/2017) και ο κίνδυνος μέσω του άρθρου 56 να τεθούν εκτός νόμου μάχιμες Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, όπως η ΚΙΣΑ

Λευκωσία, 04.12.2020

A. Εισαγωγή

Η εγκαθίδρυση και λειτουργία σωματείων αποτελεί άσκηση του δικαιώματος της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι (right of association) αλλά και άσκηση επίσης του δικαιώματος ελευθερίας έκφρασης καθώς και της ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, τα οποία είναι αλληλένδετα δικαιώματα. Η προστασία των προσωπικών απόψεων που παρέχεται από τα άρθρα 9 (ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας) και 10 (ελευθερία έκφρασης) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΔΑ) αποτελεί ένα επίσης από τους σκοπούς της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι που προστατεύεται από το άρθρο 11 της ΕΣΔΑ¹.

Το Άρθρο 11 της ΕΣΔΑ, δεν εμποδίζει τα κράτη από του να λαμβάνουν μέτρα για να διασφαλίσουν ότι μια οργάνωση ή σωματείο δεν επιδιώκει σκοπούς που αντιστρατεύονται τις αξίες της πλουραλιστικής δημοκρατίας και τα ανθρώπινα δικαιώματα που προστατεύονται από τη Σύμβαση². Η εφαρμογή των αρχών του πλουραλισμού θα ήταν αδύνατη χωρίς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, οποιασδήποτε νομικής μορφής που έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις και ιδέες τους³.

Η οργανωτική αυτονομία των σωματείων και οργανώσεων αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πτυχές της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι καθώς και το δικαίωμα να έχουν τους δικούς τους κανόνες και να διοικούν τα της οργάνωσης τους⁴. Αυτό όμως δεν εμποδίζει τα κράτη να ρυθμίζουν τις ελάχιστες απαιτήσεις εγκαθίδρυσης και λειτουργίας σωματείων, δεν επιτρέπεται να επεμβαίνουν με ελέγχους για να διασφαλίζουν ότι η κάθε τυπική διαδικασία έχει πραγματοποιηθεί σύμφωνα με το καταστατικό τους.⁵ Οι οποιοδήποτε περιορισμοί στο εν λόγω δικαίωμα θα πρέπει να προβλέπονται από νόμο, να επιδιώκουν νόμιμο σκοπό που περιλαμβάνεται στη σύμβαση⁶ και να είναι αναγκαίοι και απαραίτητοι σε μια δημοκρατική κοινωνία. Το δικαίωμα που προστατεύεται από το άρθρο 11, δεν περιορίζεται στην εγκαθίδρυση οργανώσεων ή σωματείων αλλά τα προστατεύει για ολόκληρη της ζωή τους⁷.

---

¹ Young, James and Webster v. the United Kingdom, § 57, Vörður Ólafsson v. Iceland, § 46

² Zehra Foundation and Others v. Turkey, §§ 55-56,

³ Gorzelik and Others v. Poland [GC], § 91; Zhechev v. Bulgaria, § 36

⁴ Lovrić v. Croatia, § 71

⁵ Tebieti Mühafize Cemiyeti and Israfilov v. Azerbaijan, §§ 72 and 78

⁶ Προστασία της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, πρόληψη του εγκλήματος, προστασίας της δημόσιας υγείας και τα δικαιώματα των άλλων.

⁷ United Communist Party of Turkey and Others, § 33

Η διάλυση ενός σωματείου ή οργάνωσης αποτελεί ακραίο μέτρο με σημαντικές συνέπειες, το οποίο μπορεί να λαμβάνεται μόνο σε πολύ σοβαρές περιπτώσεις⁸. Τα κράτη έχουν αυξημένο καθήκον και υποχρέωση να αιτιολογούν την απόφασή τους για διάλυση των σωματείων⁹. Η διάλυση σωματείου ή οργάνωσης που δεν βασίζεται σε ιδιαίτερα σοβαρούς λόγους δημιουργεί συνθήκες αποτροπής ενάσκησης της λειτουργίας τόσο του σωματείου όσο και των μελών του αλλά και των οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικότερα. Η δε διάλυση σωματείου επιτρέπεται μόνο σε αυστηρά περιορισμένες περιπτώσεις¹⁰. Όταν η διάλυση σωματείων ή οργανώσεων υπό το εθνικό δίκαιο είναι η μόνη προβλεπόμενη συνέπεια, ανεξαρτήτως της σοβαρότητας της παράβασης, παραβιάζεται το άρθρο 11 αφού θα έπρεπε να προβλέπονται άλλες πιο αναλογικές ποινές όπως η επιβολή προστίμου ή η απόσυρση πλεονεκτημάτων¹¹.

Η απλή αποτυχία συμμόρφωσης με κάποιες νομικές υποχρεώσεις ή σε σχέση με την εσωτερική οργάνωση των Μη Κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ), δεν μπορεί να θεωρείται σοβαρή παράβαση η οποία να οδηγεί σε διάλυση των σωματείων.¹²

A. Οι πρόνοιες της νομοθεσίας (104(I)/2017) του 2017.

1. Ο [Περί Σωματείων και Ιδρυμάτων και για Άλλα Συναφή Θέματα Νόμος του 2017, 104\(I\)/2017](#)¹³ (Νόμος 2017) ψηφίστηκε και τέθηκε σε ισχύ στις 14/7/2017 και μετά από τροποποιήσεις είχε ως καταληκτική ημερομηνία υποβολής των στοιχείων την 31/12/2019.
2. Με βάση το Νόμο 2017, τα εγγεγραμμένα σωματεία όφειλαν για σκοπούς συμμόρφωσης με τις νέες πρόνοιες της νομοθεσίας και **για σκοπούς ουσιαστικά απόδειξης ότι ήταν ενεργά να καταθέσουν μέχρι τις 31/12/2019** αλλά και κάθε χρόνο πλέον (μέσα στην πρώτη τριμηνία του νέου έτους) τα ακόλουθα:

---

⁸ Association Rhino and Others v. Switzerland, § 62, 11 October 2011; Vona v. Hungary, § 58; Les Authentiks and Supras Auteuil 91 v. France, § 84

⁹ Adana TAYAD v. Turkey, § 35

¹⁰ The United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others v. Bulgaria (no. 2), § 94

¹¹ Tebieti Mühafize Cemiyeti and Israfilov, § 82; Jehovah's Witnesses of Moscow and Others v. Russia, no. 302/02, § 159

¹² Tebieti Mühafize Cemiyeti and Israfilov v. Azerbaijan, § 82

¹³ http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2017_1_104/full.html

- i. Τροποποιήσεις του καταστατικού **εάν αυτό απαιτείτο** για σκοπούς συμμόρφωσης με το νέο νόμο¹⁴.
- ii. Αριθμητικά, τυχόν διαγραφές μελών και εγγραφές νέων μελών οι οποίες έγιναν κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους·
- iii. Σε περίπτωση που επήλθαν αλλαγές, τα εν ενεργεία μέλη της διοίκησης του σωματείου, με τα αντίστοιχα αξιώματά τους και τα στοιχεία επικοινωνίας τους.
- iv. Κατά πόσο κατά το προηγούμενο έτος πραγματοποιήθηκε ο ελάχιστος αριθμός ετήσιων γενικών συνελεύσεων που ορίζει το καταστατικό.
- v. Σε περίπτωση αλλαγής της διεύθυνσης του υποστατικού ή/και των στοιχείων επικοινωνίας του σωματείου, το διοικητικό συμβούλιο ή ο γραμματέας αυτού, γνωστοποιούν τη νέα διεύθυνση ή/και τα νέα στοιχεία επικοινωνίας αμέσως μόλις επέλθει η αλλαγή.
- vi. Το αργότερο εντός επτά (7) μηνών από τη λήξη του οικονομικού έτους, τους λογαριασμούς και σχετική έκθεση του εγκεκριμένου ελεγκτή για κάθε έτος. Μέχρι δηλαδή τις 31/12/2019 έπρεπε κανονικά να υποβάλουμε τους λογαριασμούς του 2018 και με τις νέες μεταβατικές διατάξεις που έγιναν μετά έπρεπε μέχρι 27/10/2020 να υποβάλουμε τους λογαριασμούς του 2019.

---

¹⁴ Σημειώνεται ότι το καταστατικό της ΚΙΣΑ ήταν συμβατό και με τον νέο νόμο αφού σύμφωνα με το άρθρο 8 – Το καταστατικό σωματείου θεωρείται έγκυρο και αποδεκτό για καταχώριση, εφόσον προσδιορίζει ή περιλαμβάνει- (α) Το σκοπό, την επωνυμία και την έδρα του σωματείου σε δήμο ή κοινότητα που βρίσκεται στις ελεγχόμενες από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας περιοχές· (β) τους όρους εισδοχής, αποχώρησης και αποβολής των μελών του, καθώς επίσης και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτών· (γ) τους οικονομικούς πόρους του σωματείου· (δ) τον τρόπο ή/και το φορέα της δικαστικής και εξώδικης αντιπροσώπευσης του σωματείου· (ε) τα όργανα της διοίκησης του σωματείου, τη διαδικασία εκλογής των αιρετών μελών του διοικητικού συμβουλίου αυτού, όπου αυτό προβλέπεται από το καταστατικό, τη διάρκεια της θητείας τους, τους όρους καταρτισμού, λειτουργίας, συχνότητας σύγκλησης και παύσης των οργάνων της διοίκησης· (στ) τους όρους σύμφωνα με τους οποίους συγκαλείται, συνεδριάζει και αποφασίζει η συνέλευση των μελών, μεταξύ των οποίων και όρο ότι αυτή συγκαλείται και συνέρχεται τουλάχιστον μία (1) φορά κάθε έτος· (ζ) τους όρους τροποποίησης του καταστατικού· (η) τον τρόπο ελέγχου των λογαριασμών του σωματείου, τηρουμένης της αρχής της διαφάνειας· (θ) τους όρους διάλυσης του σωματείου ή της συγχώνευσής του με άλλο σωματείο και της τύχης της περιουσίας του σωματείου σε περίπτωση διάλυσής του, η οποία σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να διανεμηθεί μεταξύ των μελών.

Όλα αυτά καθορίζονται στο καταστατικό της ΚΙΣΑ με σαφήνεια. Επιλέξαμε εμείς οι ίδιοι να προβούμε σε εκσυγχρονισμό του καταστατικού μας σε σχέση με τους στόχους και σκοπούς μας στο πλαίσιο των οποίων εισαγάγαμε και συγκεκριμένες διατάξεις του νόμου οι οποίες εντούτοις δεν ήταν απαραίτητες αφού ούτως ή άλλως ισχύουν και υπερισχύουν ως διατάξεις του νόμου του καταστατικού της ΚΙΣΑ.

3. Ο εν λόγω νόμος δεν προέβλεπε ρητά οποιοσδήποτε συνέπειες ως προς τη μη συμμόρφωση με τις πιο πάνω αναφερόμενες προθεσμίες, εντούτοις θα μπορούσε να επιβληθεί διοικητικό πρόστιμο 100 ευρώ για μη συμμόρφωση με τις εν λόγω προθεσμίες σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 48 ή σε περίπτωση που ο Έφορος θεωρούσε λόγω της μη συμμόρφωσης ενός σωματείου ότι αυτό είχε αδρανοποιηθεί, θα μπορούσε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 24 του Νόμου, να εκκινήσει τη **δικαστική διαδικασία διάλυσης του Σωματείου από το Δικαστήριο**, σύμφωνα με τις εγγυήσεις του νόμου.
4. Η ΚΙΣΑ στις 14/5/2018 ενημέρωσε τον Έφορο με επιστολή της ότι η τελευταία Γενική Συνέλευση έγινε στις 18/6/2017 με την εκλογή νέου ΔΣ για δύο χρόνια, δηλαδή μέχρι 18/6/2019. Στην επιστολή ενημερώσαμε τον Έφορο και για τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου που είχαν εκλεγεί στη Γενική Συνέλευση. Επίσης, ο Έφορος είχε ενώπιον του το καταστατικό της ΚΙΣΑ το οποίο ήταν συμβατό και με το Νόμο 2017. Η ΚΙΣΑ είχε ελεγμένους λογαριασμούς από 2000-2015 χωρίς αυτό να ήταν απαιτούμενο βάσει του νόμου αλλά βάσει του καταστατικού της. Για τα έτη 2016 - 2018 υπήρξε λόγω οικονομικών δυσκολιών της οργάνωσης καθυστέρηση στην ετοιμασία και υποβολή των ελεγμένων λογαριασμών, και ως εκ τούτου δεν είμασταν σε θέση να υποβάλουμε έγκαιρα μέχρι το τέλος του 2019 τους εν λόγω λογαριασμούς σύμφωνα με το Νόμο του 2017. Επίσης, στην περίπτωση της ΚΙΣΑ, δεν απαιτείτο τροποποίηση του καταστατικού γιατί το καταστατικό της οργάνωσης ήταν συμβατό με το Νόμο 2017. Τυχόν εκσυγχρονισμός του καταστατικού ήταν δική μας επιλογή. Η καθυστέρηση της ετοιμασίας ελεγμένων λογαριασμών δεν θεωρούμε ότι συνιστά καθαυτή απόδειξη ότι το Σωματείο έχει καταστεί ανενεργό ή ότι αποτελεί σοβαρή παραβίαση των υποχρεώσεων ενός σωματείου η οποία να δικαιολογεί τη διάλυσή του.

B. Η Τροποποιητική Νομοθεσία 118(I) /2020 του 2020: ασφυκτικό περιθώριο των 2 μηνών και πλήρης καταστρατήγηση συνταγματικών δικαιωμάτων με τις ευλογίες της Βουλής τω Αντιπροσώπων εν κρυπτώ και χωρίς ενημέρωση των οργάνωσεων της κοινωνίας των πολιτών.

5. Τον Ιούλιο του 2020 το Υπουργείο Εσωτερικών κατάθεσε νομοσχέδιο και η Βουλή, χωρίς καμία διαβούλευση με τις επηρεαζόμενες ΜΚΟ, προχώρησε στην Τροποποίηση του Νόμου 2017. Με την ψήφιση του [Περί Σωματείων και Ιδρυμάτων και για Άλλα Συναφή Θέματα \(Τροποποιητικός\) Νόμος 118\(I\) /2020](#)¹⁵ (Τροποποιητικός 2020) και συγκεκριμένα του άρθρου

---

¹⁵ <http://www.moi.gov.cy/moi/moiup/moi.nsf/All/B3D89E610D96F45FC22585D10023EE3F?OpenDocument>

56 τροποποιήθηκαν οι μεταβατικές διατάξεις εκ νέου παραχωρώντας νέα προθεσμία και αναγνωρίζοντας όμως εξουσίες στον Υπουργό, που δεν προβλέπονταν προηγουμένως στο Νόμο ως ακολούθως:

- i. Όσα σωματεία μέχρι τις 31/12/2019 δεν είχαν υποβάλει τα απαιτούμενα στοιχεία, περιλήφθηκαν σε κατάλογο του Εφόρου ο οποίος **συνιστά καθεαυτό γνωστοποίηση του Εφόρου ότι ξεκινά τη διαδικασία διάλυσης**, αφού οι εξουσίες αυτές παραχωρήθηκαν **ανεξάρτητα από τις διατάξεις του άρθρου 24** το οποίο απαιτεί – ***[(δ) απόφαση του Δικαστηρίου, ύστερα από αίτηση του Εφόρου, εάν λόγω αδράνειας, για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τα δύο (2) έτη, περιλαμβανομένης της μη σύγκλησης ή της μη πραγματοποίησης των απαιτούμενων από το καταστατικό συνελεύσεων των μελών ή/και της μη υποβολής ελεγμένων ετήσιων λογαριασμών, συνάγεται εγκατάλειψη του σκοπού του σωματείου, υπό τον όρο ότι δίδεται προηγουμένως από τον Έφορο γραπτή προειδοποίηση προς το ασκούν τη διοίκηση του σωματείου όργανο, στην οποία καταγράφονται οι λόγοι που ενεργοποιούν τις παρούσες διατάξεις, καθώς και προθεσμία τριών (3) μηνών για την αποκατάσταση της λειτουργίας του σωματείου.]***
- ii. Με βάση τις εν λόγω διατάξεις δεν απαιτείτο συγκεκριμένη και ειδική αιτιολογία για κάθε σωματείο αλλά απλή συμπερίληψή τους στον κατάλογο με προθεσμία 2 μηνών από την γνωστοποίηση που έγινε στις 27/8/2020 (δηλαδή μέχρι 27/10/2020) σε αυτά τα σωματεία να υποβάλουν αίτημα ακύρωσης της συμπερίληψής τους στους πίνακες της γνωστοποίησης, υποβάλλοντας όλα τα σχετικά **προς υποστήριξη του αιτήματός τους στοιχεία στον Έφορο**, μετά δε την παρέλευση της περιόδου των δύο (2) μηνών ο Έφορος δημοσιεύει νέα γνωστοποίηση, στην οποία προσαρτώνται οι τελικοί πίνακες με τις επωνυμίες των **υπό διάλυση σωματείων**, ιδρυμάτων και λεσχών που δεν έχουν μεριμνήσει να υποβάλουν **θεμελιωμένο αίτημα ακύρωσης** της συμπερίληψής τους στη γνωστοποίηση.
- iii. Πουθενά δεν ορίζεται το τι σημαίνει θεμελιωμένο αίτημα ακύρωσης και πουθενά δεν καθορίζεται ότι για να είναι το αίτημα θεμελιωμένο σημαίνει ότι το σωματείο θα πρέπει να υποβάλει **τα απαιτούμενα από το νόμο στοιχεία**. Εάν αυτό ήθελε ο νομοθέτης θα το ανέφερε ρητά ότι θεμελιωμένο αίτημα σημαίνει την υποβολή των σχετικών στοιχείων και όχι άλλους λόγους που θα μπορούσε να επικαλεστεί ένα σωματείο.
- iv. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο 56 (3) μετά τη δημοσίευση της δεύτερης γνωστοποίησης, ο Έφορος **διαγράφει αυτοδικαίως από το Μητρώο τα σωματεία, τα ιδρύματα και τις**

λέσχες που καθορίζονται στην εν λόγω γνωστοποίηση και μεριμνά για τη συνέχιση και ολοκλήρωση της διαδικασίας διάλυσης ενώπιον δικαστηρίου:

Νοείται ότι, **τα διαγραφέντα από το Μητρώο σωματεία, ιδρύματα και λέσχες, τα οποία τελούν υπό καθεστώς διάλυσης**, όπως καθορίζεται στις διατάξεις των άρθρων 25 και 42, επί ποινή ακυρότητας των αποφάσεών τους απολλύουν το δικαίωμα άσκησης κάθε δραστηριότητας που αναφέρεται στο καταστατικό τους, περιλαμβανομένου του δικαιώματος του συμβάλλεσθαι και της αποξένωσης οιασδήποτε περιουσίας, με εξαίρεση τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την εκκαθάρισή τους, ενώ τα διοικητικά τους συμβούλια οφείλουν να ενημερώνουν κάθε τρίτον ενδιαφερόμενο ή/και συμβαλλόμενο για την υπό εξέλιξη διαδικασία διάλυσης:

Νοείται περαιτέρω ότι, για τους σκοπούς της διάλυσης σωματείου, ιδρύματος ή λέσχης, τηρούνται όλες οι διατάξεις του παρόντος Νόμου, περιλαμβανομένης της διαδικασίας εκκαθάρισης.

6. Σύμφωνα με το άρθρο 24 του Νόμου η διάλυση σωματείου δημοσιεύεται από τον Έφορο σε δύο ημερήσιες εφημερίδες οι οποίες κυκλοφορούν στη Δημοκρατία και για να πραγματοποιηθεί **απαιτείται απόφαση Δικαστηρίου**, ύστερα από αίτηση του Εφόρου, εάν λόγω αδράνειας, για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τα δύο (2) έτη, περιλαμβανομένης της μη σύγκλησης ή της μη πραγματοποίησης των απαιτούμενων από το καταστατικό συνελεύσεων των μελών ή/και της μη υποβολής ελεγμένων ετήσιων λογαριασμών, συνάγεται εγκατάλειψη του σκοπού του σωματείου, υπό τον όρο ότι δίδεται προηγουμένως από τον Έφορο γραπτή προειδοποίηση προς το ασκούν τη διοίκηση του σωματείου όργανο, στην οποία καταγράφονται οι λόγοι που ενεργοποιούν τις παρούσες διατάξεις, καθώς και προθεσμία τριών (3) μηνών για την αποκατάσταση της λειτουργίας του σωματείου.
7. Οι πιο πάνω διατάξεις είναι αντιφατικές μεταξύ τους, δεν υπάρχει σαφής διαδικασία και πλαίσιο το οποίο θα ακολουθηθεί από τον Υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος έχει αποκτήσει εξουσίες να ενεργεί κατά το δοκούν ουσιαστικά αφού έχει την εξουσία να αποφασίζει κατά πόσο το αίτημα ακύρωσης στη συμπερίληψη του καταλόγου είναι θεμελιωμένο ή μη και αποφασίζει τη **διαγραφή από το Μητρώο χωρίς απόφαση Δικαστηρίου**, με όλες τις προβλεπόμενες συνεπακόλουθες συνέπειες που αναφέρονται στο άρθρο 56 (3), διαλύοντας εκ των πραγμάτων και χωρίς σοβαρό λόγο ουσιαστικά όλα τα σωματεία τα οποία δεν

καταχώρησαν τα στοιχεία που απαιτούνταν μέχρι τις 31/12/2019, ανεξαρτήτως του κατά πόσο αυτά ήταν ενεργά ή αδρανοποιημένα.

8. Με τον τρόπο που έχουν εισαχθεί αυτές οι διατάξεις στο άρθρο 56, ουσιαστικά υποδηλώνουν ότι το μόνο που έχει να κάνει το Δικαστήριο είναι να ακολουθήσει τυπικά τη διαδικασία διάλυσης **αφού το Σωματείο έχει ήδη διαγραφεί από το Μητρώο και δεν μπορεί πλέον ουσιαστικά να λειτουργεί**, παραβιάζοντας ένα συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, στη **βάση αποφάσεων του Υπουργού**, οι οποίες μάλιστα δεν λαμβάνονται εξομοιωμένα και μετά από κατάλληλες προειδοποιήσεις σύμφωνα με το άρθρο 24 αλλά συλλογικά μέσω καταλόγων που δημοσιεύει. Η εν λόγω διαδικασία συνιστά αυθαίρετη παραβίαση του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι όπως αυτό κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ σύμφωνα με τα όσα έχουν ήδη παρατεθεί στην εισαγωγή του παρόντος Υπομνήματος.
9. Από τη μια του δίνουν την εξουσία να διαγράφει αυτοδικαίως από το Μητρώο σωματεία που ο ίδιος κρίνει [αυθαίρετα] ότι δεν θεμελίωσαν αίτημα ακύρωσης της συμπερίληψης τους σε καταλόγους σωματείων προς διάλυση ενώ από την άλλη αναφέρει ότι **τηρούνται κατά τη διαδικασία διάλυσης οι διατάξεις του νόμου, χωρίς να αναφέρεται καν σε ποιες διατάξεις του Νόμου γίνεται παραπομπής**. Οι διατάξεις αυτές δεν παρέχουν ασφάλεια δικαίου και σίγουρα δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της νομολογία του ΕΔΑΔ ότι οποιαδήποτε νομοθεσία περιορίζει ή καταργεί δικαιώματα, θα πρέπει να είναι της ποιότητας και προβλεψιμότητας που απαιτούν οι εγγυήσεις που έχει θέσει το ΕΔΑΔ¹⁶.

---

¹⁶**Guide on Article 11 of the European Convention on Human Rights Freedom of assembly and association Updated on 31 August 2020, Council of Europe**

143. In *Koretsky and Others v. Ukraine*, the authorities had refused to register a non-governmental association. The Court considered that the provisions of the domestic law regulating the registration of associations were too vague to be sufficiently “foreseeable” and granted an excessively wide margin of discretion to the authorities to decide whether a particular association could be registered (§ 48).

144. An issue with the “quality of law” requirement arose also in *Tebieti Mühafize Cemiyeti and Israfilov v. Azerbaijan*, where an association was dissolved on the basis of legislation which was couched in general terms and appeared to give a wide discretion to the Ministry of Justice to intervene in any matter related to an association’s existence, including its internal management (§§ 61-64).

145. In assessing the lawfulness of an interference, and in particular the foreseeability of the domestic law in question, the Court has regard both to the text of the law and the manner in which it was applied and interpreted by the domestic authorities (*Jafarov and Others v. Azerbaijan*, §§ 70 and 85, concerning an unlawful refusal to register an association).

10. Ο Νόμος κατ' αρχάς δεν προβλέπει **οπουδήποτε διαγραφή από το Μητρώο Σωματείων**, ακόμα και μετά από τη διάλυσή του. Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Νόμου –
- «11.-(1) Η καθ' οιονδήποτε τρόπο διάλυση σωματείου, καθώς και τα ονόματα των εκκαθαριστών αυτού, **σημειώνονται στο Μητρώο παραπλεύρως της εγγραφής.***
- (2) Η σημείωση της διάλυσης καταχωρίζεται, κατόπιν γραπτής αναφοράς προς τον Έφορο, από το διοικητικό συμβούλιο του σωματείου ή το πρόσωπο ή την αρχή που προκάλεσε τη διάλυση, ανάλογα με την περίπτωση, και υποβάλλεται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και οπωσδήποτε όχι αργότερα από τριάντα (30) ημέρες από την ημερομηνία του συγκεκριμένου γεγονότος της διάλυσης του σωματείου.»*
11. Με άλλα λόγια ο Νόμος επιτρέπει τη διάλυση ενός σωματείου από τον Έφορος ήτοι το κράτος, μόνο ότι αυτό έχει αδρανοποιηθεί. Για σκοπούς διαπίστωσης κατά πόσο ένα σωματείο έχει αδρανοποιηθεί μπορεί να ληφθεί υπόψη, μεταξύ άλλων, το κατά πόσο υπήρξε ή μη πραγματοποίηση γενικών συνελεύσεων ή υποβολή ελεγμένων λογαριασμών, δεδομένου πάντοτε ότι **συνάγεται εγκατάλειψη του στόχου του.**
12. Με τις μεταβατικές διατάξεις, έχουν αναχθεί τα πιο πάνω υποβαλλόμενα στοιχεία **ως το μοναδικό κριτήριο** του κατά πόσο ένα σωματείο μπορεί να συνεχίσει τη λειτουργία του ή όχι στη βάση της αποκλειστική κρίσης ουσιαστικά του Υπουργού Εσωτερικών /Γενικού Εφόρου Σωματείων και Ιδρυμάτων. Σημειώνεται ότι ο Νόμος κατά τα άλλα προβλέπει ότι καθυστέρηση υποβολής των στοιχείων επιφέρει πρόστιμο 100 ευρώ μόνο.
13. Το βάρος απόδειξης ότι ένα σωματείο έχει αδρανοποιηθεί και έχει εγκαταλείψει τον σκοπό του έτσι ώστε να υπόκειται σε διάλυση είναι στους ώμους του Εφόρου αφού πρόκειται για συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα το οποίο μπορεί να περιορίζεται μόνο για τους λόγους και βάσει των διατάξεων του συντάγματος και της ΕΣΔΑ.
14. Είναι η θέση μας ότι οι διατάξεις του άρθρου 56 είναι αντισυνταγματικές και παραβιάζουν κατάφωρα την ΕΣΔΑ και τη νομολογία του ΕΔΑΔ και θα πρέπει να καταργηθούν ή τροποποιηθούν άμεσα έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι –
- i. Ακόμα και εάν διατηρηθεί το καθεστώς των καταλόγων **δεν πρέπει να υπάρχει δικαίωμα του Εφόρου να διαγράψει αυτοδικαίως από το Μητρώο των Σωματείων,** σωματείο που δεν υπέβαλε τα απαιτούμενα στοιχεία με όλες τις συνεπακόλουθες συνέπειες, αλλά να υπάρχει σαφής και ρητή υποχρέωση καταχώρισης αίτησης στο

Δικαστήριο για να αποφανθεί το Δικαστήριο κατά πόσο εγκαταλείφθηκε ο σκοπός του σωματείου και έχει αδρανοποιηθεί, γιατί αυτό και μόνο αυτό μπορεί να είναι το κριτήριο διάλυσης σύμφωνα με το άρθρο 24 του ίδιου του Νόμου , νοουμένου πάντοτε ότι εμπίπτει ένας τέτοιος λόγος στους περιοριστικά καθορισμένους λόγους περιορισμού του δικαιώματος που προβλέπονται στο Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ .

- ii. Με πλήρη επιφύλαξη των όσων αναφέρονται στο σημείο i., εάν οι κατάλογοι θεωρείται ότι υποκαθιστούν τις σχετικές ειδοποιήσεις του άρθρου 24, οι δύο μήνες να γίνουν αναδρομικά 3 μήνες όπως αναφέρεται στο άρθρο 24 και να καλυφθούν σωματεία που δεν υπέβαλαν τα στοιχεία δυνάμει του άρθρου 56 του νόμου για περίοδο ενός ακόμα μηνός από την νέα τροποποίηση του νόμου και με σαφείς διατάξεις ότι η διάλυση γίνεται μόνο με απόφαση Δικαστηρίου και αφού δοθεί δικαίωμα στο σωματείο να ακουστεί ενώπιον Δικαστηρίου.
- iii. Να διευκρινιστεί η έννοια της **θεμελίωσης αιτήματος ακύρωσης** στον κατάλογο υπό διάλυση σωματείων, το οποίο δεν μπορεί να ταυτίζεται και να περιορίζεται απλά και μόνο στην υποβολή των απαιτούμενων στοιχείων γιατί τότε αναγάγει την υποβολή των στοιχείων ως την αποκλειστική προϋπόθεση διατήρησης της εγγραφής σωματείου, κατά παράβαση τόσο του άρθρου 24 του Νόμου όσο και του Συντάγματος, αφού η ουσία είναι το κατά πόσο ένα σωματείο είναι ενεργό και εκπληρώνει τους στόχους και σκοπούς του.

Γ. Κατάχρηση της αδιάκριτης εξουσίας από Υπουργείο Εσωτερικών με στόχο μάχιμες ΜΚΟ όπως η ΚΙΣΑ

15. Στις **27.08.2020** το Υπουργείο Εσωτερικών με ανακοίνωση του, και χωρίς άλλη ενημέρωση, γνωστοποίησε την πρόθεση του Εφόρου «για **έναρξη της διαδικασίας διάλυσης των Σωματείων...**, τα οποία περιλαμβάνονται στον πίνακα που ακολουθεί» στη βάση του Τροποποιητικού Νόμου 2020.» Στον πίνακα περιλαμβάνονταν 2827 Σωματεία. Στην ανακοίνωση, το Υπουργείο ενημέρωνε τα σωματεία που ήταν στον πίνακα ότι «... **δύναται να υποβάλουν αίτημα ακύρωσης της συμπερίληψης τους** στον εν λόγω πίνακα της γνωστοποίησης, **υποβάλλοντας όλα τα σχετικά προς υποστήριξη του αιτήματος τους στοιχεία** στον οικείο Έφορο εντός δύο μηνών από σήμερα ... **Μετά την έλευση των 2 μηνών**, οι Έφοροι θα δημοσιεύσουν νέα, δεύτερη γνωστοποίηση στην οποία θα προσαρτάται ο τελικός πίνακας με την επωνυμία των υπό διάλυση Σωματείων..., που δεν έχουν μεριμνήσει να υποβάλουν θεμελιωμένο αίτημα ακύρωσης της συμπερίληψης τους στη γνωστοποίηση.

Νοείται ότι, μετά τη δημοσίευση της δεύτερης γνωστοποίησης, ο Έφορος **διαγράφει αυτοδικαίως από το Μητρώο τα Σωματεία**, Ιδρύματα και Λέσχες που καθορίζονται στη δεύτερη γνωστοποίηση και **μεριμνά για τη συνέχιση και ολοκλήρωση της διαδικασίας διάλυσης ενώπιον δικαστηρίου.**

16. Στις [26.10.2020 η ΚΙΣΑ απέστειλε επιστολή](#)¹⁷, εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας των δύο μηνών, προς τον Έφορο με την οποία ζητούσε να μην συμπεριληφθεί στον κατάλογο των μη ενεργών / υπό διάλυση σωματείων. Στην επιστολή ενημέρωνε τον Έφορο ότι η ΚΙΣΑ συνεχίζει να είναι ενεργό σωματείο, ότι έχει ετοιμάσει ελεγμένους λογαριασμούς και ότι θα του αποσταλούν όλα τα δεδομένα που ήταν σε εκκρεμότητα μετά τη διεξαγωγή της γενικής συνέλευσης του Σωματείου που θα πραγματοποιηθεί εντός Δεκεμβρίου όπου αναμένεται
- i. να εγκριθούν και οι ελεγμένοι λογαριασμοί του 2019
  - ii. να εκλεγεί το νέο Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο θα αντικαταστήσει το απερχόμενο, του οποίου η θητεία έληξε τον Ιούνιο του 2019, και
  - iii. θα εγκρίνει τις καταστατικές αλλαγές που το Διοικητικό Συμβούλιο εισηγείται.
17. Στις [25.11.2020 η ΚΙΣΑ απέστειλε συμπληρωματική επιστολή](#) με την οποία κοινοποιούσε στον Έφορο τους [ελεγμένους λογαριασμούς από 2000 – 2018](#)¹⁸ και τα στοιχεία των εν ενεργεία μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.
18. Ο Έφορος με [επιστολή του ημερομηνίας 27.11.2020](#)¹⁹ απέρριψε το αίτημα της ΚΙΣΑ για μη συμπερίληψη στον κατάλογο των υπό διάλυση σωματείων, επικαλούμενος τη μη καταχώρηση στοιχείων που να θεμελιώνουν το αίτημα για μη συμπερίληψη στον πίνακα των ανενεργών / υπό διάλυση σωματείων. Σημειώνεται και πάλι ότι ούτε στο νόμο, ούτε στην ανακοίνωση του Υπουργείου ημερομηνίας 27.08.2020 δεν ορίζεται το τι σημαίνει θεμελιωμένο αίτημα ακύρωσης.

Η ΚΙΣΑ θεωρεί ότι η νομοθεσία ξεφεύγει από το σκοπό για τον οποίο έχει θεσπιστεί και καταστρατηγεί βασικά συνταγματικά δικαιώματα, το διεθνές δίκαιο και αποτελεί σοβαρό πτωγύρισμα όσον αφορά την ελευθερία έκφρασης και για τον λόγο αυτό θα προβεί σε όλες τις δέουσες ενέργειες

---

¹⁷ <https://kisa.org.cy/wp-content/uploads/2020/12/SLet-DistrictOfficer-26102020.pdf>

¹⁸ <https://kisa.org.cy/funding-resources/>

¹⁹ <https://kisa.org.cy/wp-content/uploads/2020/12/RLet-Eforos-27112020.pdf>

- ✓ Υποβολή αιτήματος για άμεση τροποποίηση της νομοθεσίας,
- ✓ Ενημέρωση των αρμόδιων θεσμικών οργάνων παρακολούθησης και αξιολόγησης της τήρησης των υποχρεώσεων που έχει η Κύπρος,
- ✓ Νομικά μέτρα κατά της απόφασης του Υπουργείου Εσωτερικών,
- ✓ Ενημέρωση και κινητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών τόσο σε κυπριακό όσο και ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο για την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί και τους κινδύνους που ελλοχεύει για την κοινωνία των πολιτών ευρύτερα,

ώστε να αναχαιτίσει τη νέα αυτή επίθεση και να προστατεύσει την νομιμότητά της ώστε να μπορέσει να συνεχίσει το σημαντικό έργο που επιτελεί στην κοινωνία.

Λευκωσία, 04.12.2020

Διοικητικό Συμβούλιο ΚΙΣΑ